

Het profijtbeginsel en het financiële kader van het Ontwerp Regeerakkoord 2007-2011

In de financiële bijlagen van het nieuwe regeerakkoord wordt een budgetverhoging voor de culturele sector in het vooruitzicht gesteld. Maar ook wordt de (her)invoering van 'het profijtbeginsel' aangekondigd. De mogelijke gevolgen worden hieronder verkend.

Wat staat er over cultuur in het regeerakkoord?

1. Toename cultuurbudget.

In het financiële overzicht staat, onder 'intensiveringen':

- Voor **cultuur en monumenten** een budgetverhoging van 25 miljoen in 2008 oplopend tot een structurele verhoging met 100 miljoen in 2011.

Gezien de inhoudelijke verwantschap met cultuur kunnen ook andere intensiveringen uit het regeerakkoord van betekenis zijn voor kunst en cultuur:

- **Publieke omroep** (inclusief expertise centrum) een budgetverhoging van 25 miljoen in 2008 oplopend tot een structurele verhoging met 100 miljoen in 2011.
- Intensiveringen voor **innovatie, kennis en onderzoek** (75 tot 300 miljoen); investeren in **wijkaanpak** 100 tot 400 miljoen); **integratie** (50 tot 200 miljoen); **jeugd en gezin** (100 tot 400 miljoen) en **onderwijs** (250 tot 1000 miljoen).

2. Bezuinigen door 'profijtbeginsel'.

In de bijlage 'specificatie onderhandelingsresultaat' staat:

- **Cultuur en profijtbeginsel**: een opbrengst van 15 miljoen in 2008 oplopend tot 50 miljoen euro in 2011.

Het gaat hier om een taakstelling die niet is uitgewerkt. Om de uitvoerbaarheid van deze taakstelling en de gevolgen voor de sector te kunnen beoordelen, is kennis nemen van onderstaande van belang.

3. Het profijtbeginsel nader beschouwd.

- a. Het profijtbeginsel betekent in zuivere vorm: de gebruiker betaalt en heeft dus betrekking op de inkomsten aan de kassa. In een bredere definitie kunnen daar alle eigen inkomsten van een rijkssubsidie ontvangende instelling (dus incl. giften, sponsoring, en overige eigen niet-subsidie inkomsten) onder vallen. In de breedste zin kan het 'profijtbeginsel' worden toegepast op alle rijksuitgaven voor de cultuur.
- b. Het rijk heeft een beperkte en veelal indirecte invloed op de kassa van culturele instellingen i.c. de podia; het rijk oefent haar invloed uit via subsidievoorwaarden aan gesubsidieerde instellingen i.c. gezelschappen/orkesten en (rijks)musea.
- c. Het instrument dat het rijk nu heeft is: stellen van eisen aan de eigen inkomsten (nu aan een deel van Cultuurnota-instellingen, m.n. podiumkunsten): minimaal 15%. Om 50 miljoen te halen zal deze generieke norm stevig omhoog moeten.

- d. Het is de vraag wat het effect zal zijn omdat het Rijk slechts één van de spelers is in het financiële krachtenveld op de podia. Vaak is sprake van co-financiering met andere overheden. Het grootste deel van het culturele aanbod, ca 85% (= aandeel niet-gesubsidieerde aanbod op VSCD-podia, VSCD 2004 en 2005), komt zonder rijksbemoeienis tot stand.
- e. De toegangsprijzen zijn de afgelopen jaren sterk gestegen: in periode 1996-2004 stegen prijzen met 136%, algemene stijging prijspeil in deze periode: 22%. (Bron: VSCD (2004) en SWOT analyse Cultuurformatie 2006).

4. Nadere verkenning financiële consequenties.

- f. De totale programma-uitgaven in de rijksbegroting bedragen (in 2007) 821 miljoen. Op het eerste gezicht betekent een opbrengst van 50 miljoen een korting van 6% op het cultuurbudget.
- g. Bij nadere beschouwing liggen de verhoudingen ingrijpend anders. Het Cultuurnota budget, waaruit instellingssubsidies worden bekostigd, bedraagt 440 miljoen. De cultuurproducerende instellingen + fondsen ontvangen daar ca 370 miljoen van. Bij een opbrengst van 50 miljoen gaat het om een bezuiniging op het cultuurnota-budget van ca. 15%.
- h. De podiumkunsten (ca 180 miljoen, grootste aantal instellingen) zullen mogelijk onevenredig getroffen worden omdat in het geval van de rijksmusea relatief veel subsidiegeld min of meer vastligt in collecties en gebouwen. Ook heeft de Kamer aangedrongen op één of meer dagen gratis openstelling van musea; dat is strijdig met het verhogen van de inkomsten aan de kassa.
- i. Binnen podiumkunsten kan met name het middensegment zwaar getroffen worden. De ruimte voor hogere inkomsten bij de kassa en het vinden van sponsors loopt per kunstgenre sterk uiteen. Een belangrijk deel van de (grote) culturele instellingen realiseert al meer dan 15% eigen inkomsten. In met name het toneel slaagt men er minder in de 15% te realiseren. Een rechtstreekse toepassing van het profijtbeginsel kan hier leiden tot inkomstenderving oplopend tot 25%.

5. Conclusie en aanbeveling.

Wanneer het profijtbeginsel door het rijk in enge zin wordt toegepast, kunnen de gevolgen voor met name de gesubsidieerde podiumkunsten buitenproportioneel groot zijn. Betwijfeld kan worden of dit resultaat beoogd wordt door de bedenkers van het voorstel.

In het geval dat de taakstelling van 50 miljoen bezuinigen gehandhaafd blijft is zorgvuldig nader onderzoek dringend gewenst naar verschillende opties voor realisering daarvan. Zodat de plussen en de minnen helder in beeld komen voordat er uitvoeringsbesluiten worden genomen.

BH, 7 februari 2007

De Cultuurformatie is een initiatief van FNV-Kiem, Kunsten '92, de Federatie Werkgeversverenigingen in de Cultuur en de Federatie van Kunstenaarsverenigingen. De samenwerkende organisaties voor de amateurkunst (Kunstfactor en de Kunstconnectie), de CNV Kunstenbond en de organisaties samenwerkend in het Boekenoverleg van de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak hebben zich bij dat initiatief aangesloten.

Zie ook www.cultuurformatie.nl